



A REVIEW OF PRE-SCHOOL CHILDREN WITH LEARNING DISABILITIES

Selin ÇAKMAK* **Cansın ERKOÇ YILDIZ**** **Melek KIZILDAĞ*****

*Milli Eğitim Bakanlığı, Kabadüz İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Okul Öncesi Öğretmeni, Ordu, selinyilmazcakmak@hotmail.com, Orcid: 0009-0004-8567-2523

** Milli Eğitim Bakanlığı, Ordu Üniversitesi Düriye Çetinceviz Anaokulu, Okul öncesi öğretmeni/Müdür yardımcısı, oducansin@gmail.com, Orcid: 0009-0005-2920-73

***Milli Eğitim Bakanlığı, Gökçepayam İlkokulu, Okul Öncesi Öğretmeni, Gaziantep, melek_atalar@hotmail.com

Received Date: 12.03.2023 Revised Date: 17.04.2023 Accepted Date:05.05.2023

Copyright © 2023 Selin ÇAKMAK, Cansın ERKOÇ YILDIZ, Melek KIZILDAĞ. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

When looking at its general characteristics, learning difficulty is defined as "experiencing difficulties in learning despite cognitive abilities being within or above normal limits." To elaborate on this definition, it refers to significant difficulties in acquiring and utilizing skills related to listening, speaking, reading, writing, reasoning, and mathematics. The distinguishing feature in diagnosing this disorder is that it is observed in individuals with normal or above-average intelligence, often leading to the oversight or lack of recognition of these difficulties during the preschool period. Additionally, when describing learning difficulties, it is emphasized that there is a significant discrepancy in reading, writing, and mathematics compared to peers, which generally leads individuals to face challenges in the second and third grades of primary education. However, learning difficulty is not limited to deficiencies in reading, writing, and mathematics; it is a condition that affects all areas of an individual's life. Parents often sense that their children have some kind of difference, but due to not being able to precisely label it, they tend to postpone addressing the issue with the belief that it will eventually resolve itself. By conducting careful observations and seeking competent expert guidance, the behaviors noticed in children can help explain whether they are at risk for this disorder. Particularly, conducting studies targeting children with learning difficulties during the preschool period is of critical importance for early awareness. Based on this perspective, the aim of this study is to raise awareness among parents and all other education stakeholders by highlighting the causes, symptoms, and importance of early identification of learning difficulties in preschool children. A compilation has been made based on previous research on learning difficulties during the preschool period, and recommendations have been provided as the outcome of this study.

Keywords: Early childhood, specific learning disabilities, reading disability, writing disability, mathematics disability

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ ÇOCUKLARINA YÖNELİK BİR DERLEME ÇALIŞMASI

ÖZET

Genel özellikleri açısından bakıldığında öğrenme güçlüğü, "bilişsel yetenekleri normal sınırlar içinde veya üstünde olmakla birlikte, öğrenme sorunları yaşanması" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlı açarsak; bireyde dinleme, konuşma, okuma, yazma, akıl yürütme ve matematik yeteneklerinin kazanılmasında ve kullanılmasında önemli güçlükler görülmesidir. Bu bozukluğun tanımlanmasında ayırıcı özelliğin, zeka düzeyi normal ya da normal üstü bireylerde görülüyor olması, okul öncesi dönemde bu sıkıntıların göz ardı edilmesi ya da fark edilememesi sonuçlarını beraberinde getirmektedir. Ayrıca öğrenme güçlüğü tanımlanırken okuma, yazma ve matematik alanlarında yaşlılarından belirgin düzeyde gerilik özelliğinin vurgulanması da bireylerin genel olarak ilköğretim 2. ve 3. sınıflarda sorunlarla yüzleşmelerine neden olmaktadır. Ancak öğrenme güçlüğü sadece okuma, yazma ve



matematik alanlarındaki geriliğin dışında bireyin yaşamıyla ilgili tüm alanları etkileyen bir durumdur. Aileler çocuklarında bir farklılık olduğunu çoğu zaman fark ederler. Ancak tam olarak adlandıramadıkları için ileriki yaşlarda bu sorunların geçeceği düşüncesi ile ertelerler. İyi bir gözlem ve yetkin uzman danışmanlığıyla çocukta fark edilen davranışlar, bize bu bozuklukla ilgili çocuğun risk altında olup olmadığını açıklayabilir. Özellikle erken farkındalık için okul öncesi dönemde öğrenme güçlüğü olan çocuklara yönelik çalışmaların yürütülmesi kritik bir öneme sahiptir. Buradan yola çıkarak bu çalışmanın amacı; okul öncesi dönemindeki çocuklarda öğrenme güçlüğü'nün sebeplerini, belirtilerini ve erken tanılamının önemini ortaya koyarak aileler ve diğer tüm eğitim paydaşlarında farkındalık oluşturmaya yönelik bir araştırma ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda okul öncesi dönemde öğrenme güçlüğü hakkında yapılmış çalışmalardan yola çıkarak bir derleme yapılmış ve çalışma sonunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Erken çocukluk, özel öğrenme güçlüğü, okuma güçlüğü, yazma güçlüğü, matematik güçlüğü

1. GİRİŞ

İlkokula başlama süreciyle birlikte çocuğun akademik hayatı başlar ve uzun yıllar devam eder. Akademik başarı, okula hazır olma durumu ve akademik olgunluk düzeyi tarafından etkilenir. Bu nedenle, çocuğun başarısı veya başarısızlığı, okul öncesi dönemde atılan temellere dayanır. Bu dönemde çocuğu iyi tanımak ve gerekli desteği sağlamak önemlidir. Eğer çocuğun ihtiyaç duyduğu alanlar belirlenip desteklenmezse, akademik başarısızlık hayatının ilerleyen dönemlerini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, çocuğun desteklenmeye ihtiyaç duyduğu alanların yanı sıra ilgi ve yeteneklerinin keşfedilip desteklenmesi gerekmektedir.

Özel öğrenme güçlüğü, dinleme, düşünme, konuşma, okuma, yazma, heceleme ve matematik işlemleri gibi becerileri etkileyen ve konuşma, okuma, yazma veya matematikle ilgili süreçlerde bozukluk gösteren bir durumu ifade eder. Bu durum, psikolojik süreçlerle ilişkili olan ve konuşma, okuma ve yazma becerilerinin yapılamaması veya anlaşılabilmesi gibi sorunları içerir (Salend, 1998; Akt: Sucuoğlu ve Karkın, 2006).

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar, fiziksel açıdan normal çocuklardan belirgin bir şekilde farklılık göstermeyebilirler ve genellikle diğer çocuklar gibi davranabilirler. Bu nedenle, sorunları hemen fark etmek zor olabilir. Erken tanı ve farkındalık çalışmaları, öğrenme güçlüğü hakkında bilgilendirme konusunda önemli bir yer tutar (Karatepe, 2001; Akt: Aral ve Gürsoy, 2009).

Erken yaşta öğrenme güçlüğü'nü tanıma ve müdahale konusunda, okul öncesi kurumlarda çalışan eğitimcilerin, ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve çocuk doktorlarının önemli rolleri bulunmaktadır. Eğitimcilerin, öğrenme sorunu olan bir çocuğu fark etmesi ve onun farklı öğrenme stillerine sahip olduğunu kabul etmesi, öğrenme güçlüğü olan çocuk için özel olarak hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programını ve farklı değerlendirme stratejilerini beraberinde getirecektir. Eğitimcilerin gösterdiği bu önemli çaba, öğrenme güçlüğü yaşayan birçok çocuğun erken müdahale şansını yakalamasına ve potansiyel olumsuzlukların en aza indirgenmesine yardımcı olacaktır (Demir, 2005).

Özel gereksinimli öğrencilerin özel eğitim hizmetlerine ihtiyaçlarının belirlenmesi için ayrıntılı bir değerlendirme süreci olan gönderme öncesi süreçten önce, farklı gereksinimlere sahip olan bu öğrencilerin belirlenmesi ve ön değerlendirme sürecinin uygulanması büyük önem taşır (Sucuoğlu ve Karkın, 2006).

Genel eğitim sınıflarında engelli ya da risk durumunda olduğundan şüphe edilen öğrencileri belirlemek, bu öğrencilere sınıf içinde eğitsel destek sağlamak için ön koşuldur ve oldukça



önemlidir. Engelli ya da risk durumunda olduğu düşünülen öğrencilerin belirlenmesinin ardından, bu öğrencileri genel eğitim sınıfıyla bütünleştirmek için çeşitli önlemler alındığı, eğitimsel müdahalelerin yapıldığı gönderme öncesi süreç başlatılır (Mastropieri ve Scruggs, 2000; Turnbull ve dig.,2007; Wood, 1998; Akt: Kargın, 2007).

5-7 yaş aralığı, okumayı öğrenmenin önemli bir dönemidir. Bu nedenle, risk altındaki çocukların özellikle okul öncesi dönemde dikkatlice izlenmeleri gerekmektedir. Öğrenme bozukluğu genellikle ilkokula başladıklarında ortaya çıkar. Ancak, okul öncesi dönemde erken belirtiler gösteren riskli çocukların, öğrenme bozukluğu açısından değerlendirilmeleri erken tanı ve tedavi açısından önem taşır (Korkmazlar, 2008).

Türkiye'de, özgül öğrenme güçlüğü (ÖÖG) belirtilerinin ilkokul döneminde görülme sıklığı %1 ile %30 arasında değişmektedir (Yiğiter 2005). Birçok çocuk, ilkokul birinci sınıfta tanılanamamakta ve ilkokul 3. ve 4. sınıfa kadar öğrenimlerine devam etmektedir. Bu akademik zorluklar çocuklarda özgüven sorunlarına ve okul uyumunda problemlere yol açmaktadır. ÖÖG'nin geç tanılanmasının önemli sebeplerinden biri, öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuklarda görülebilecek ÖÖG belirtileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır.

Okul öncesi dönemde özel öğrenme güçlüğü'nün erken tanısının yapılması, çocuklarda ileriki yıllarda okuma, yazma, matematik gibi akademik becerilerde ortaya çıkabilecek problemlerin önceden tespit edilmesi ve erken müdahale ile çözülmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda, tüm eğitim paydaşlarının özel öğrenme güçlüğü hakkındaki farkındalıklarını artırmak ve okul öncesi dönemde öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların buldukları eğitim ortamı ve aldıkları eğitim gibi süreçler hakkında genel değerlendirmeler ve bilgilendirmeler yapmak, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, literatürde yapılmış çalışmalar ve okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerine dayanarak, okul öncesi öğrenme güçlüğü olan çocuklara yönelik bir derleme çalışması hazırlanacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğrenme Güçlüğü

Öğrenme güçlüğü, diğer bilişsel becerileri etkilemeden belirli bir bilişsel becerinin bozulmasıdır. Öğrenme güçlüğü olan kişilerin bir alandaki düşük puanları ile diğer alanlardaki karşılık gelen puanları arasındaki tutarsızlık dikkat çekicidir. Öğrenme güçlükleri etraflıca araştırıldığında sadece bilişi değil öğrenmeyi de etkileyen dikkat, algı veya dilde eksiklik şeklinde ifade edilmektedir (Terry, 2012).

Kirk (1962) öğrenmedeki zorluğu "olası beyin ve/veya duygusal işlev bozukluğu nedeniyle dil, konuşma, okuma, yazma, aritmetik veya okul yaşamı için gerekli olan diğer süreçlerin bir veya daha fazlasında bir bozukluk, gerileme veya bozulma ve gelişme geriliği" olarak tanımlar. Bunlar davranış bozukluklarıdır. Diğer taraftan öğrenmedeki zorluğun zeka geriliği, duygusal eksiklik, sosyo-kültürel ve eğitimsel faktörlerden kaynaklanmadığı saptanmıştır (Aktaran: Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).

Korkmazlar-Oral (2009), bazı kültürel veya çevresel faktörlerin öğrenme güçlüğüne neden olduğunu açıklamıştır. Bunlar nörolojik, duygusal, zihinsel ve fiziksel problemlerdir. Öğrenme özürülü kişiler ortalama veya üstün zekaya sahiptir ve beklenen akademik becerileri kazanamazlar der. (Korkmazlar-Oral, 2009).

Öğrenme güçlüğü algısal bozuklukları, beyin işlev bozukluklarını ve gelişimsel afaziyi içermektedir. Ancak genel olarak çevresel, kültürel ve ekonomik olumsuzluklardan



kaynaklanan görme, işitme ve motor bozuklukları, zeka geriliği, duygusal hasar veya öğrenme güçlüklerini kapsamaktadır (Elemek, 2008).

Öğrenme güçlüğü, bir çocuk veya ergenin okuma, yazma, konuşma, dinleme, matematik ve muhakeme gibi alanlarda kendi yaşlarındaki diğer kişilere kıyasla beklenen başarıyı elde edememesi anlamına gelmektedir (Sadock vd., 2013).

2.2. Öğrenme Güçlüğünü Açıklayan Kuramlar

Öğrenme güçlüğünün nedeni ve tedavisi genellikle nörolojik, gelişimsel ve bilişsel yaklaşımları içerir. Öğrenme güçlüğü teşhisi konan birçok kişide disleksi vardır, bu nedenle çoğu araştırma disleksi üzerine odaklanmıştır. Öğrenme güçlüğü ve disleksi de eşanlı kabul edilir. Böylece öğrenme güçlüğünü açıklamaya çalışan tüm kuramların disleksiye açıkladığı görülmektedir (Tuğ, 2011).

2.2.1. Nörolojik Yaklaşım

Öğrenme güçlüğü ile ilgili en eski araştırmalar tıbbi kökenlidir. Öğrenme, sinir sisteminin merkezi bölümündeki nöronları birbirine bağlamayı içerir. Sistemin en küçük parçası sinir hücresidir; öğrenme bunların nasıl bağlandığını içerir. Nöronlar karmaşık bir iletişim sistemi kullanır.

Nörolojik araştırmalar, dikkat, hafıza ve eşleştirilmiş çağrışımsal öğrenme de dahil olmak üzere farklı öğrenme görev tarzları ile ilgili problemler sergileyen öğrenme güçlüğü olan bireyler bağlamında yürütülmüştür. Bazı nörolojik problemlerin öğrenme güçlüğüne yol açabileceği öne sürülmüştür. Alandaki önemine rağmen nörolojik araştırmaların öğrenme güçlüğü olan bireylerin tanı ve eğitimine pek katkı sağladığı söylenememektedir (Bender, 2012).

Son zamanlarda yapılan birçok çalışma, engelli çocukların ve yetişkinlerin beyinlerinde öğrenme güçlüğüne neden olan biyokimyasal anormallikler bulmuştur. Bu anormallikler, öğrenme güçlüklerine yol açan bozulmuş nörotransmitterlere neden olur. Diğer bulgular, beyin yaralanmalarının da öğrenme güçlüğüne neden olabileceğini göstermektedir (Girli, 2014).

2.3.2. Gelişimsel Yaklaşım

Hayat boyu öğrenme, gelişimsel bir yaklaşım gerektiren karmaşık bir faaliyettir. Her bir bireysel öğrenme görevi, uygun bir olgunluk düzeyi gerektirir. Akademik becerileri öğrenmeden önce, bir birey önce duygusal olarak istikrarlı, sosyal olarak yetenekli ve fiziksel olarak sağlıklı olmalıdır. Bu becerilerin geliştirilmesi, konuyu anlamayı ve kişinin kişisel özelliklerini analiz etmeyi gerektirir. Öğrenme güçlüğü olan kişiler, öğrenmenin gelişimsel görevleri için hazır değildir. Bu iddia yaklaşım tarafından desteklenmektedir (Girli, 2014).

2.3.3. Bilişsel Yaklaşımlar

Öğrenme güçlüğünün ne olduğu ve neden ortaya çıktığı konusunda birden çok yorum vardır ve bu açıklamaların genellikle bilişsel yollara odaklandığı görülmektedir. Bilişsel yöntemlere dayalı araştırma, öncelikle teşhis için öğrenme güçlüğünün incelenmesiyle ilgilidir (Kap, 2014). Bilişsel yaklaşımlar, beyin işlevi ile öğrenme kalıpları arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Bu, öğrenme güçlüğü sebebinin beynin birçok alanındaki işlev bozukluğundan kaynaklandığını düşündürmektedir (Girli, 2014).



2.3. Öğrenme Güçlüğü'nün Sebepleri

Öğrenme güçlüğü'nün nedenleri üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış olsa da kesin nedeni henüz söylenememektedir. Genel olarak, araştırmacıların vurguladığı nedenler, öğrenme güçlüğü'nün genetik, nörolojik, hamilelik sırasında alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi çeşitli nedenlerden veya çevresel faktörlerden kaynaklanabileceğidir (Sadock vd., 2013; Şahin ve Gül-Akoğlu; Melekoğlu, 2015; Asfuroğlu ve Fidan, 2016).

2.3.1. Genetik Sebepler

Öğrenme güçlüğü araştırmalarında sıklıkla aile ve soy analizlerinin yanı sıra kardeş analizi ve ikiz çalışmaları kullanılır. Araştırmacılar ayrıca, bir ikizin belirli bir öğrenme güçlüğüne sahip olma olasılığını değerlendirmek için genellikle ikiz çalışmalarını kullanırlar. Bazen çift yumurta ikizlerini incelemek, tek yumurta ikizlerinden daha yüksek bir olasılık verir, %68'e karşı %40'dır. (Melekoğlu, 2015). Ebeveynleri risk faktörü ise, bir çocuğun disleksik olma ihtimali vardır (Asfuroğlu ve Fidan, 2016). Nörolojik bozukluklara ek olarak, perinatal komplikasyonlar ve genetik yatkınlıklar da öğrenme güçlüklerine tetikleyici sebeplerdendir (Sadock vd., 2013).

2.3.2. Çevresel Etmenler

Toksinlere maruz kalmanın neden olduğu öğrenme güçlükleri, hasarlı beyin gelişiminden veya beynin işlevselliğinden kaynaklanabilir. Şiddetli kafa travmasına maruz kalmak da öğrenme güçlüğüne neden olabilmektedir (Melekoğlu, 2015). Kurşun zehirlenmelerinde, fetal alkol sendromunda da öğrenme güçlükleri görülebilir (Sadock vd., 2013). Şahin ve Akoğlu, öğrenme güçlüğü'nün üç temel açıdan açıklanabileceğini savunmaktadır. Bunlar;

Nöropsikolojik/ Gelişimsel Bakış Açısı: Bu görüş, özellikle akademik alanda kişisel öğrenme güçlüğü deneyiminin etkisiyle ilgilidir. Nöropsikolojik bozukluklar, duyuşsal motor, işitsel, görsel dikkat ve hafıza eksikliklerini içeren beyin semptomları olarak kabul edilir (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).

Akademik Bakış Açısı: Öğrenme güçlüğü çeken kişilerin akademik anlamda başarılı olmaları için gereken beceri ve yeteneklerle ilgili problemleri kapsar. Bunlar arasında dil işleme, matematik ve heceleme, yazma ve matematik becerileri ve yürütme işlevi yer almaktadır (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).

Gelişimsel-Akademik Model: Model, öğrenme güçlüğü olan kişilerin okula bilgi işleme ile ilgili bazı gelişimsel problemlerle başladığını iddia etmektedir. Bu model aynı zamanda "gelişimsel öğrenme güçlükleri" veya "nöropsikolojik öğrenme güçlükleri" olarak da bilinmektedir. Dikkat ve hafıza sorunları, muhakeme ve dil kullanım bozukluklarını içermektedir. Bu problemler genellikle erken fark edilmez. Çünkü bu sorunların okul öncesi çağı gelişim alanlarına etkisi çok azdır (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).

Kısaca öğrenme güçlüğü'nün sebepleri kesin olarak bilinmemekle birlikte sebep olduğu düşünülen faktörler şöyle sıralanabilir:

- Genetik nedenler, bir kişinin fiziksel görünümünün veya vücut yapısının neden kişiden kişiye değiştiğinin açıklamasıdır,
- Uyumsuz kan grupları, kızamıkçık veya diğer hastalıklar genellikle birbiriyle ilişkilidir,
- Doğumdan sonra bebeğin beyninde meydana gelen hasar,



- Astımlı ve alerjik durumlar sıklıkla ilişkilidir,
- Yakın aile üyeleri arasında evlilik yaygındır,
- Vitamin ve mineral eksiklikleri sık görülen bir rahatsızlıktır,
- Hamilelik sırasında anne normal beslenemez,
- Kalıtsal nörolojik bozukluklar, ailelerden geçen durumlardır (MEB, 2007).

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar okulda başarılı olmakta zorlanırlar. Bazı durumlarda depresif ruh haline, özgüven kaybına, kronik umutsuzluğa ve arkadaşlıkların bozulmasına neden olabilir. Öğrenme güçlüğü, majör depresif bozukluk ve distimik bozukluk diğer gelişimsel yetersizliklerle ilişkilendirilebilir. Öğrenme güçlüğü DEHB, iletişim ve davranış bozuklukları gibi komorbiditelerle ilişkili olması muhtemeldir. Öğrenme güçlüğü teşhisi konan ergenlerin, gelişimsel olarak normal akranlarına göre okulu bırakma olasılığı 1/2 kat daha fazladır. Öğrenme güçlüğü olan yetişkinler, sosyalleşme ve iş bulma konusunda zorluk yaşayabilmektedir (Sadock vd., 2013).

2.4. Öğrenme Güçlüğü Belirtileri

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar, engeli olmayan çocukların deneyimlediği aynı gelişim aşamalarının çoğunu sergiler. Bu, gelişimsel özellikleri ve semptomları ile görülebilir. İnsanlar, öğrenme güçlüğü olan çocukların diğer çocuklarla aynı gelişim aşamalarını yaşadıklarına inanırlar. Bozukluklarından dolayı belirli gelişim alanlarında eksiklikleri vardır (Deniz vd., 2014).

İlköğretim Döneminde Görülen Öğrenme Güçlüğü Belirtileri:

- Zayıf el yazısı,
- Grup sınavlarında ve yazılı sınavlarda düşük başarı,
- Yeni beceriler öğrenmede zorluk yaşama,
- Sürekli okuma hatası yapmak,
- Zamanı söyleme ile ilgili becerilerde zorluk,
- Tahtadaki yazıları tam ve eksiksiz olarak aktarmada zorluk,
- Günlük hayatında dağınık olmak (odasının dağınık olması, ödev ve görevlerini eksik ve düzensiz yapması),
- Değişken dikkat süresi,
- Yön sözcüklerini doğru kullanmakta güçlük çekme,
- Harflerin ve sayıların yer ve konumlarının karıştırılması,
- Soyut düşünmeyi gerektiren olaylar karşısında zorlanmadır (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011; Melekoğlu, 2015).

2.5. Öğrenme Güçlüğü Sınıflandırılması

Disleksi, diskalkuli ve disgrafi, belirli nedenleri ve ilişkili semptomları olan öğrenme güçlüğü alt kategorileridir. Öğrenme güçlükleri, okuma güçlüğü, matematik güçlüğü ve yazma güçlüğü olmak üzere üç ana başlık altında yer almaktadır. Buna ek olarak, öğrenme güçlükleri DSM-4 sınıflandırmasında dört büyük başlık altında gruplanmaktadır. Bunlar;

- Okuma Bozukluğu
- Matematik Bozukluğu
- Yazılı Anlatım Bozukluğu
- Başka Türü Adlandırılmayan Öğrenim Bozukluğudur.



2.5.1. Okuma Güçlüğü

Disleksi, heceleme, yazma ve okuma ile ilgili zorlukları içeren bir öğrenme güçlüğü tanımlamak için kullanılan terimdir. Bu alanlarda öğrenme sürecinde zayıflıklara neden olur, örneğin hafızadaki kelimeleri sıralamada ve yer değiştirmede zorluk gibi. Bu zorluk kişinin dinleme hızını, motor becerilerini ve dilini etkileyebilir. Disleksisi olan kişiler ayrıca yazılı dillerini planlamakta güçlük çekerler ve bu da onların yazılı dili kullanmalarını ve anlamalarını zorlaştırır (Tuğ, 2011).

Bender (2012), disleksi terimini "beyin ve merkezi sinir sistemindeki işlevsel eksikliklerden kaynaklanan harflerin ve kelimelerin algılanmasıyla ilgili sorunlar" olarak tanımlamaktadır (Bender, 2012, 13). Öğrenme güçlüğü, bir kişinin belirli konuları öğrenme yeteneğindeki eksikliklerdir. Bazı öğrenme güçlükleri okuma güçlükleriyle ilişkilidir. Ancak genel olarak disleksik çocukların yaşadıkları sorunlara bakarsanız, akıcı okumanın önemli bileşenlerini içeren okuma ve okuduğunu anlama ile ilgili sorunlar yaşıyor olabilirler. Bazı çocuklar için kelimeleri okumada zorluk, akıcı okumada sorunlara yol açarak çocuğun metni akıcı bir şekilde okuyamamasına neden olabilmektedir (Baydık, 2014).

Öğrenme güçlüğü ile ilgili en yaygın sorunlardan biri disleksidir. Disleksisi olan kişiler, okumanın analiz ve anlama bölümlerinde de sorun yaşayabilir. Okumanın altında yatan analitik becerilerle ilgili sorunlar da anlamayı olumsuz etkileyebilir (Balıkçı, 2015). Okuma Güçlüğü Olan Çocukların Genel Özellikleri:

- Okuma hızları düşüktür.
- Okurken kelimeler arasında duraklarlar veya tahminlerde bulunurlar.
- Kelimeleri veya cümleleri tekrar tekrar okurlar.
- Sesi ayırt etme bozuklukları görülür.
- Sağ ve solu ayırt etmekte zorlandıkları için harflerin yerlerini değiştirirler.
- Okurken "b" ve "d" gibi sembolleri benzer yazımlarla karıştırırlar.
- Okurken veya konuşurken sözdizimi hataları yaparlar (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011; Karabekiroğlu, 2015).

Disleksi olan çocuklar genellikle okumayı sevmedikleri için okulda başarısız olurlar. Okuma ve benzeri görevleri yerine getirirken kaygı seviyeleri artar. Davranış bozuklukları, davranış bozuklukları, migren, depresyon, geri çekilme başta olmak üzere pek çok sorun yaşayabilirler. Bir çocuğun kişiliğiyle ilgili sorunlar, onların görünürdeki duygusuzluğuna, kayıtsızlığına ve soğukluğuna katkıda bulunabilir. Bu sorunların ciddiyeti değişebilir ve hatta çocuğun belirli kişilik tipine bağlı olarak farklı şekillerde ortaya çıkabilir (Karabekiroğlu, 2015). Birçok ünlü kişinin disleksiden muzdarip olduğuna inanılıyor. Üstün zekalı çocukları olan kişiler bazen okuma sorunları yaşamaktadırlar. Bunlar arasında; Mozart, Edison, Picasso, Auguste Rodin, Michelangelo, Walt Disney sayılabilir (Karabekiroğlu, 2015).

2.5.2. Yazılı Anlatım Güçlüğü

Yazmak ve okumak ciddi çaba gerektirdiği için birbirinden ayırmak zordur. Ancak el yazısı, öğrenme güçlüğü çeken çocuklar için yazmanın temel sorunlarından biridir. Harfler kelime oluşturmakta güçlük çektiğinde, çizgiler yanlış hizalandığında veya harflerin şekli bozuk olduğunda çizimler genellikle zorlaşır. Sonuçlardan bağımsız olarak, birçok kişi bu el yazısı stilini zorlayıcı bulunmaktadır (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).



Yazma, bireyin kazandığı son dil becerisi olduğu için dil bozuklukları arasında en çok kaybedilen ve en çok kalıcı olan dil becerisidir. Bir çocuğa hem dil bozukluğu hem de yazma güçlüğü teşhisi konulursa, bir çocuğa yazılı dil bozukluğu teşhisi konulabilir. Bunun nedeni, birçok çocuğun hem yazma hem de okuma güçlükleriyle mücadele etmesidir (Karabekiroğlu, 2015).

Bu yazma güçlüğünün semptomlarının şiddeti tipik olarak ikinci sınıfta azalır, ancak beşinci sınıfta şiddeti artmaktadır. Yazma güçlüğü çeken çocuklar, yaşa uygun gramer kurallarına göre kelimeleri hecelemede ve düşüncelerini ifade etmede zorluk yaşarlar. Bu çocuklar için harf ve kelime yazmak, başarısız oldukları için son derece yorucu ve yıpratıcıdır. Yazım hataları yaparlar, harfleri karıştırırlar ve yazarken noktalama işaretlerini unuturlar. Tahtada yazılanları defterlerine aktarmakta veya defterde yazılanları kopyalamakta zorlanırlar. Yazma güçlüğü çeken çocukların genellikle belirsiz bir yazı tipine sahip oldukları ve yavaş yazdıkları gözlemlenebilir. Yavaş yazmaları nedeniyle ödevlere geç kalıyorlar ve ödevleri geç teslim etmektedirler (Elemek, 2008; Şahin, 2010; Tuğ, 2011; Karabekiroğlu, 2015). Yazılı Anlatım Güçlüğü Olan Çocukların Genel Özellikleri:

- Düzensiz ve zayıf el yazısı ile karakterizedir.
- Güvensiz yazarlar, harf şekilleri veya sesleri hakkında bilgi sahibi değildir.
- Sözlerinde sesli ve ünsüzleri değiştirirler.
- İmla, dilbilgisi ve çeşitli hatalar yaparlar.
- "b" ve "d" harflerini karıştırmak tuhafliklarından biridir.
- Harflerin ve sayıların ters versiyonlarını yazarlar.
- Doğu-batı, sağ-sol gibi yönlerle ilgili kafa karışıklıklarını bunlarla karıştırabilirsiniz.
- Zayıf paragraf stilleri gözlenir. (Şahin, 2010; Karabekiroğlu, 2015).

2.5.3. Matematik Güçlüğü

Bir kişinin matematiği anlamadaki zorluğunu ifade etmek için farklı terimler kullanılır. Bunlardan bazıları;

- Matematik bozukluğu,
- Gelişimsel aritmetik bozukluğu,
- Gerstmann sendromu,
- Akalkuli,
- Diskalkuli,
- Konjetinal aritmetik bozukluğudur (Karabekiroğlu, 2015).

İnsanlar dört işlem veya ölçüm içeren problemler gibi matematik zorluklarını anlamakta zorlandıklarında, karşılaştıkları zorluklar matematik zorluğu olarak adlandırılabilir (Tuğrul-Kalaç, 2015). Matematik kavramlarıyla mücadele eden çocuklar, iki ve üç boyutlu mekanik bilgileri ve bütün parçalar ile parçalar arasındaki ilişkileri anlamada eksiklik gösterirler. Bu eksiklik beklenenden daha erken yaşlarda ortaya çıkar. Ek olarak, görsel ve uzamsal algı sorunları olan çocuklar, simetri algısı eksikliği, mevcut matematik öğrenme güçlüklerine katkıda bulunabilir (Tuğ, 2011).

Sayılar ve aralarındaki ilişkileri belirlemek için matematik işlemlerinde kullanılır. Sayı algısı, tüm aritmetik becerilerin temelidir ve matematikte zorluk çeken herkesin başarılı olması



için gereklidir. İnsanlar matematik kavramlarında zorlanmadan önce sayı algısını geliştirmelidir (Tuğrul-Kalaç, 2015).

Bireyin hesaplama düzeyi konusunda şüphe varsa öncelikle bir tanı konulmalıdır. Tanı kişinin genel akademik performansını açıklamak için belli bir temele sahiptir ve güçlü ya da zayıf olması sorunun derinliğini ve derecesini gösterir. Ayrıca görme ve işitme bozukluğu gibi tıbbi durumların hesaplama zayıflığını etkileyip etkilemediğinin belirlenmesi gerekmektedir (Yorgancı, 2006). Okul öncesi düzeyde birçok çocuk, sayılar ve ilişkili nesnelere arasındaki ilişkileri anlama, kavrama ve sınıflandırmada zorluklara yol açan matematik sorularıyla karşılaşır (Tuğ, 2011). Emek, ikinci sınıfın sonunun matematik öğrenme güçlüğünü teşhis etmek için mükemmel bir zaman olduğunu söyledi. İnsanlar, okulun ikinci yılını tamamladıktan sonra iki aşamalı matematik problemlerini zorlanmadan tamamlayabilmelidir. Ayrıca manuel toplama ve çıkarma işlemlerinin yanı sıra dört işlemlilik matematik problemleri de yapabilirler (Elemek, 2008). Çocuğun bu süreçlerdeki eksiklikleri ailesi veya eğitim kadrosu tarafından fark edildiğinde uzmanlara ihtiyaç duyulur. Ayrıca bireyin disleksi, okuduğunu anlama ve planlayamama, matematik işlemlerinde güçlük yaşamasına neden olmaktadır (Tuğ, 2011). Genel nüfus için matematik zorluk oranı %7'dir. Ayrıca matematikte zorluk yaşayan kişilerin yaklaşık %20'si okumada da zorluk yaşamaktadır (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011). Matematik Güçlüğü Olan Çocukların Genel Özellikleri:

- Performanslarında bir düzen yoktur.
- Toplama hattını yanlış çizerler.
- Soldan toplayarak başlarlar.
- Sayılar ve sembollerin tümü, oluşturdukları görüntülerde ortak bir başarısızlık temasını paylaşır.
- Saati söylemekte zorlanırlar.
- Bu çocuklar geometrik şekiller çizmekte zorlanırlar (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).

2.6. Tanılama ve Değerlendirme

Öğrenme güçlüğünün nedenleri bilinmemektedir ve yeterince araştırılmamıştır. Farklı koşulları teşhis etmek ve değerlendirmek için farklı araçlar mevcuttur. Öğrenme güçlüğü çeken çocukları güvenilir bir şekilde tanımlayan tek bir teşhis yöntemi yoktur (Şahin, 2013).

Her problemde olduğu gibi, erken teşhis ve müdahale öğrenme güçlüğü çeken insanlar için önemlidir. Bu nedenle risk altındaki çocuklar, özellikle okul öncesi çocuklar dikkatle izlenmelidir. Örgün eğitim doğrudan bireyin deneyimiyle ilgili olduğundan, öğrenme güçlüğünün teşhisi genellikle okulda yapılır. Motor becerilerin ve konuşma bozukluklarının tespit edilmesi, öğrenme güçlüklerinden daha kolay olduğu için, aileler daha erken destek alma eğiliminde olabilir. Aileler, çocukları okula gittiğinde matematik ve okuryazarlık ile ilgili sorunları sıklıkla fark ederler. Bu nedenle, öğrenmeyle ilgili güçlükleri giderme çabalarını ertelemeleri gerekebilir. Okul öncesi dönem çocukları normal zekaya sahip olmalarına rağmen dil gelişimlerinde gecikmeler, algılama sorunları ve koordinasyon zayıflıkları vardır bu nedenle erken tanı ve müdahale çok önemlidir (Deniz vd., 2014; Korkmazlar, 2015).

Değerlendirme süreci, çocuğun ihtiyaçlarını doğru bir şekilde değerlendirmek için öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları ve beden eğitimi öğretmenleri dahil olmak üzere farklı geçmişlere sahip uzmanları gerektirir (Avcıoğlu, 2015).



Öğrenme güçlüğü DSM-5 de ise Özgül Öğrenme Bozukluğu olarak tanımlanmıştır. Tanımlama kriterleri aşağıda belirtilmiştir.

A. Gerekli girişimlerde bulunulmuş olunmasına rağmen en az altı aydır süren, aşağıdaki belirtilerin en az birinin varlığı ile belirli öğrenme ve okul becerilerini kullanma güçlükleri:

- Sözcük okumanın yanlış ya da yavaş ve çok çaba gerektiriyor olması
- Okunanın anlamını anlama güçlüğü
- Harf söyleme ve yazma güçlükleri
- Yazılı anlatım güçlükleri
- Sayı algısı, sayı gerçekleri ya da hesaplama güçlükleri
- Sayısal uslamlama (akıl yürütme) güçlükleri (APA, 2014).

B. 17 yaşındaki bir kişinin işlevsel bozukluk öyküsü olduğu durumlarda, işlevsel bozukluğun klinik değerlendirmesi yerine işlevsel bir değerlendirme kullanılabilir. Bunun nedeni, etkilenen bireyin okul becerilerinin, yaşlarına göre beklenenden önemli ölçüde düşük olması veya başarısız başarının belgelenmiş olmasıdır. Bu, doğrulanmış bireysel başarı ölçütlerini bozarak günlük etkinlikleri ve okul performansını önemli ölçüde engelleyebilir. Bu bozukluğun ek kanıtı, okul performansını veya günlük aktiviteleri önemli ölçüde bozabilen uygulanan değerlendirmeler ve kapsamlı klinik değerlendirmeler tarafından gösterilmektedir. (APA, 2014).

C. Öğrenme güçlükleri, okul yılı boyunca başlar, ancak etkilenen okul becerisinin gerçekliği, bireyin sınırlı yeterliliğini aşmadığı sürece tam olarak ortaya çıkmayabilir (APA, 2014).

D. Anlamsal bozukluk, düzeltilmemiş görme veya işitme keskinliği, diğer zihinsel veya nörolojik bozukluklar, zihinsel ve sosyal zorluklar, okulda kullanılan dili bilmeme veya eğitim öğretimi eksikliği olarak daha iyi açıklanamayan öğrenme güçlükleridir (APA, 2014).

2.7. Öğrenme Güçlüklerinde Müdahaleler

Öğrenme güçlüğü çekenlerin eğitimcileri ve aileleri, öğrenme güçlüğü yaşamının olumsuz yan etkilerinin üstesinden gelmek için ideal okul programları ararlar. Diğer özel gereksinimi bireyler gibi tüm öğrenme güçlüğü çeken bireylere hitap edecek, uygulaması kolay ve temposu yüksek bir eğitimden bahsetmek mümkün değildir (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011).

Öğrenme güçlüğü olan bir öğrenci için bir eğitim planı teorik bir çerçeveye dayanmalı ve bireyin yaşı, sınıfı, öğrenme güçlüğü türü ve sosyoekonomik düzeyi gibi faktörleri dikkate almalıdır. Ayrıca aile içi çatışmalar, yanlış ebeveynlik, sosyokültürel eksiklikler, okul öğretmeni sorunları, çevresel değişiklikler, eğitim programlarından kaynaklanan zorluklar, öğrenme güçlüğü belirtileri travma sonrası stres bozukluğunun bir sonucu olarak daha belirgin hale gelebilir; bu da tedaviyi zorlaştırabilir (Karabekiroğlu, 2015).

Öğrenme güçlüğü üç farklı müdahale yöntemi vardır. Bunlar iyileştirici yaklaşımlar, telafi edici yöntemler ve ikincil sosyo-duygusal sorunlara yönelik müdahaleler olarak gruplanmaktadır (Ebert vd., 2013).

3. OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ ÇOCUKLARINDA ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ

3.1. Öğrenme Güçlükleri ve Gelişim Dönemleri

Öğrenme güçlüğü yaşam boyu devam eden bir sorundur. Öğrenme güçlüğü genellikle ilköğretimde saptansa da farklı gelişim evrelerinde gözlenebilen bazı özellikler göstermektedir. Tablo 1'de öğrenme güçlüklerinin gelişim evrelerine göre incelenmesi görülmektedir.

**Tablo 1.** Öğrenme Güçlüğü ve Gelişim Dönemleri

Okul öncesi Dönem	Motor becerilerde yetersizlik, Dilde gecikme ve konuşma bozuklukları, Aşırı hareketlilik gibi sorunlarla karşılaşılabilir.
İlköğretim Dönemi	Duygusal problemler yaşayabilir. El yazısı kullanımında ve okumayı öğrenmede güçlükler, müfredatı takip etmekte zorlanmak gibi akademik problemler yaşayabilir.
Lise Dönemi	Akademik başarısızlıkların etkisiyle özgüven eksikliği olabilir. Duygusal ve sosyal problemler olabilir.
Yetişkinlik	Arkadaş edinme ile ilgili problemler yaşanabilir. Okuma güçlüğü ve sözel olmayan güçlükler kariyer gelişimini etkileyebilir.

Kaynak: (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011)

3.2. Erken Çocukluk Dönemde Öğrenme Güçlüğü Belirtileri

Doğumdan beş yaşına kadar olan dönem, "biçimlendirici yıllar" olarak kabul edilir ve bu dönemde olağanüstü bir öğrenme gerçekleşir. Bebekler seslere ve görsellere dikkat etmeye başlar ve annelerini diğer kadınlardan ayırt edebilirler. Okul öncesi yıllarda, çocuklar temel oluşturacak birçok bilgi ve beceriyi kazanırlar. Ancak, öğrenme bozukluğu riski taşıyan çocuklar çeşitli alanlarda öğrenme zorlukları yaşayabilirler. Öğrenme bozukluğu, gelişimsel bir sorundur ve çocuğun doğumuyla başlar; eğitim süreci içinde edinilmez. Bu nedenle, öğrenme bozuklukları diğer sorunlar veya hastalıklar gibi erken dönemde fark edilebilir. Genellikle anneler, çocuklarının yaşitlarından veya diğer kardeşlerinden farklı bir gelişim sergiliyorsa erken fark edebilirler. Ülkemizde yapılan bir çalışmada, öğrenme bozukluğu tanısı konulan çocukların aileleri, sorunu fark ettiği yaşla (6;9) tanının konulduğu yaş (7;11) arasında anlamlı bir fark olduğunu belirlemiştir (Korkmazlar, 1992). Bebeklik döneminde, pasif ve beklenen yanıtları veremeyen çocuklardır. Çevreyi gözlemleyip algılamakta zorluk çekerler ve öğrenme becerisi gelişmemiştir. Bu dönemde dil gelişimi tamamlanmamış olduğu için deneyimlerini sözel bilgi olarak depolamakta sorun yaşarlar. Bu çocuklar, annelerinin yüz ifadelerini algılamada ve yorumlamada zorluk çektikleri için bağlanma sorunları yaşayabilirler.

Özel öğrenme güçlüklerinin erken belirtileri genellikle çocuğun motor gelişiminde, işitsel ve görsel algısında, dil ve konuşma gelişiminde, dikkat becerilerinde gecikmeler ve problemler şeklinde ortaya çıkar. Nesnelere farklı şekillerde, renklerde ve büyüklüklerde ayırt etme zorluğu, zaman kavramlarını anlama güçlüğü, zayıf el-göz koordinasyonu, hiperaktivite, bir şekli kopyalama zorluğu, verilen işleri tamamlamada yavaşlık, yönergeleri takip edememe, isteklerini ifade etmede güçlük, bir fikir veya konu üzerinde takılma, unutkanlık, düşünmeden hareket etme, hayal kırıklığı yaşadığı durumları kabul etmeme, akran ilişkilerinde problemler, oyun sırasında aşırı tepkiler, uygun olmayan duygusal tepkiler gibi belirtiler izlenebilir (Diken, 2010).

Okul öncesi dönemde, sözel olmayan öğrenme güçlükleri açısından erken belirtiler genellikle "alarm" niteliğinde değil, daha çok "övünülecek" nitelikte olabilir. Bu çocuklar, erişkinler gibi konuşabilir, zengin bir kelime dağarcığına sahip olabilir, kolayca ezberleyebilir



ve bazıları okumayı erken öğrenebilir. Ancak, özel öğrenme güçlüğüne sahip çocuklar sakar olabilir, sağlam adımlar atmakta zorlanabilir ve sık sık düşebilirler. Bedenin sağ ve sol tarafı arasında güç ve koordinasyon açısından farklılık olabilir, sol taraf daha zayıf olabilir. Özbakım becerilerinde zorluk çekebilirler. Ailenin çabalarına rağmen, temiz olmayabilir, dağınık bir görünüm sergileyebilirler. Keşfetmeye yönelik oyunlar oynamakta zorlanabilirler. Grup içinde akranlarıyla iletişimde güçlük yaşayabilirler.

Erken çocukluk döneminde, çocuk beklenen doğru kelime yapısı ve sırasıyla konuşmama, yüksek sesle söylenen kelimeleri ve cümleleri anlamama, özel kelimeleri hatırlayamama, işittiklerini hatırlayamama, ritmik oyunlara ve etkinliklere katılmama, alfabedeki harfleri hatırlayamama, yönergeleri uygulayamama, doğru telaffuz edememe, yüksek sesle okunan hikayeleri anlamama, doğru kelimeleri kullanamama, cümleleri ve düşünceleri doğru bir şekilde organize edememe, uygun bir süre hareketsiz oturamama, bir etkinlikten diğerine geçememe, görev alamama, gördüklerini hatırlayamama, düşünmeden konuşmama, bir konuya odaklanamama, uzun süre hikayeleri ve şarkıları dinleyememe, soyunamama veya giyinememe, renkleri tanımlayamama, sayamama, kopya edememe gibi becerilerde akranlarından farklılık gösteriyorsa, çocukta özel öğrenme güçlüğü riski olduğunu düşündürmelidir. Erken çocukluk döneminde, öğretmenlerin sistematik olarak yaptıkları gözlemler, öğrenme sorunlarını belirleme konusunda oldukça yararlı olabilmektedir (Steele, 2004).

Erken çocukluk döneminde, dil gelişiminde gecikme, doğru telaffuzda güçlük, sınırlı kelime dağarcığı, kelime bulma ve isimlendirme güçlüğü, temel kelimeleri karıştırma, kelime veya hece dönüştürmede zorluk (örneğin, mavi yerine vami demek, sifon yerine fison demek), harf-ses ilişkisini öğrenmede güçlük, kafiyeli kelimeleri kullanmada zorluklar gözlenebilir. Motor becerilerde, çizim veya kopyalama isteksizliği, düğme ilikleme, makas kullanma, çatal-kaşık kullanma, ayakkabı bağlama, geometrik şekilleri çizme gibi yetersizlikler görülür. Dikkat gerektiren oyunları reddetme, dikkat ve konsantrasyon güçlükleri, aşırı hareketlilik, dikkatsizlik, bir işi sürdürme zorluğu, koordinasyon güçlüğü (bisiklet sürme, ip atlama gibi), plan yapamama, düşünmeden harekete geçme, benzer sembolleri ayırt etme güçlüğü, benzerlik-farklılık kavramının gelişiminde zorluklar, figür-zemin ayırtlama güçlüğü, sözel yönergeleri karıştırma, uyarıları sınıflandırma, gruplandırma, sıralama zorluğu, yön karışıklığı (kitabı ters tutma, ayakkabıları ters giyme), mekan kullanma güçlükleri erken çocukluk döneminde risk faktörleri olarak görülmektedir. Bu dönemde görülen diğer belirtiler arasında renk, sayı, önce-sonra, ön-arka gibi kavramları öğrenmede zorluk, rutini takip etme güçlüğü, yaşlılarla ilişki zorluğu, el tercihinde gecikme yer almaktadır. İşitme alanında akustik ayırım, konuşma için gereken önemli bir beceridir ve bu becerinin yokluğunda konuşma bozuklukları görülmektedir.

4. SONUÇ

Okul öncesi dönem, çocukların temel becerileri edindiği, keşfettiği ve geliştirdiği önemli bir zamanı ifade etmektedir. Bu dönemde, bazı çocuklar öğrenme güçlüğü yaşayabilmekte dil, matematik, okuma, yazma gibi alanların yanında sosyal alanda da akranlarına göre farklı davranışlar gösterebilmektedir. Yaşanılan bu gelişimsel sorunlar, bir takım davranışsal sorunlara da yol açabilmektedir. Çocuk oyun sırasında yaşlılarıyla doğru iletişim kanallarını kullanamayarak grupta dışlanabilir. Gerekli bilgiye sahip olduğu halde dil gelişimi, bilişsel gelişim ya da motor gelişimdeki sıkıntılardan dolayı kendisini ifade edemediği için agresif



tavırlar gösterebilir. Gösterdiği agresif tavırlar sonucunda uyum sorunu göze çarpar. Özgüven duygusunun gelişimi açısından okul öncesi dönemdeki yaşantıların ileriki yaşlarda önemi düşünüldüğünde, çocuğun güven kırıcı durumlarla karşılaşması oldukça risklidir. Bu dönemde anaokulu ve ya kreş ortamlarında arkadaşları ile etkileşimde pasif kalmayı seçebilir. Ancak ev ortamında anne, baba ve ya kardeşe yönelik karşı gelme, zarar verme davranışları gösterebilir.

Yukarıda özgül öğrenme güçlüğü ile ilgili açıklanan tanım ve belirtiler, genel anlamda ifade edilmiştir. Bu belirtileri taşıyan her çocuk için öğrenme güçlüğüne sahiptir demek mümkün değildir. Ancak yapılan araştırmalar ve izlenen yöntemler açısından bakıldığında bu tarz belirtiler taşıyan çocuklarla ilgili olarak önlem alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Alınacak olan önlemler eğitsel kaynaklı olduğundan, çocuk üzerinde hiçbir olumsuz etki bırakmayan hatta her hangi bir tanı sürecine girmese de performansını artırıcı olumlu etkiler yarattığı konu hakkında incelenen çalışmalarda vurgulanmaktadır. Bu nedenle ailelerin bu şekilde durumlarla karşılaştıklarında soğukkanlı olmaları ve paniğe kapılmamaları çok önemlidir. Çocuklarda küçük yaşta fark edilen öğrenme güçlüğü belirtilerine rastlandığında yapılan etkinlikler sonrasında okul dönemine hazırlık ve okula uyum sürecinde çok verimli dönütler alınmaktadır. Bu dönemde çocuğun baş etmesi gereken akademik ve sosyal alanlar daha az olduğundan önemli bir zaman kazanılmaktadır. Yukarıda da söz edildiği gibi ertelenen veya zeka düzeyinin yüksek olmasından kaynaklanan durumlardan dolayı genellikle aileler ilköğretim 2. – 3. sınıflarda bir uzmana baş vurma gereği duymaktadır. Bunun sonucunda da okuma, yazma, matematik, alanlarında ve sosyal ilişkiler anlamında yapılan çalışmalarda çocuğun daha yoğun takip edilmesi gerekmektedir.

Çocuklarda erken yaşta fark edilen belirtiler, ileriki eğitim hayatını son derece olumlu şekilde etkilemektedir. Yapılandırılmış ve doğal ortamlarda sürdürülen özel eğitim hizmetleri olumlu sonuçlar vermektedir. Uzmanlar tarafından yapılan test ve değerlendirmeler sonucunda çocuğun sıkıntı yaşadığı alanlar ve öğrenme biçimi belirlenmektedir. Bu sayede çocuğun hangi alanlarını geliştirilmesi gerektiği belirlenerek, performansı en üst düzeye çıkarmak hedeflenir. Bu süreçte ailenin doğru ve açık bir şekilde bilgilendirilmesi çok önem taşır. Okul öncesi dönemde olan bir çocuk için, bilişsel süreçlerle ilgili yapılan dikkat, algı, bellek çalışmalarının gereği yadsınamaz. Ancak göz ardı edilmemesi gereken bir başka konuda çocuğun başarı duygusunu tatmasına imkan sağlamaktır. Çocuğun öğrenme stratejisini belirlerken üstün olan yanları saptanmalı ve ilgi alanları belirlenmelidir. Özellikle sanatsal ve sportif faaliyetler değerlendirilmelidir.

Ayrıca, özgüven duygusunun temellerinin atıldığı bu dönemde çocuğun yaşları arasında karşılaştığı ya da karşılaşma olasılığı bulunan olumsuz durumlarla baş edebilmesini öğretmek çok önemlidir. Aşırı güven ya da aşırı güvensizlik gibi duygular, öğrenmenin önünde bir set oluşturabilir. Bunun sonucunda da çocuğun gerçek zeka potansiyelini gösterememesine neden olabilir. Okul öncesi dönemde öğrenme güçlüğü olan çocuğa yönelik yapılacak tüm etkinlik ve çalışmalarda ailelerin, eğitimcilerin ve uzmanların iş birliği içinde çalışması, bir sonraki adıma geçerken titiz değerlendirmeler yapılması, çocuğun süreç içerisinde daha başarılı, sağlıklı ve en önemlisi daha mutlu olmasının anahtarıdır.

Sonuç olarak, her çocuğun farklı bir şekilde geliştiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, erken tanı ve uygun eğitim ile destek alma süreci, bireyin gelişimi açısından son derece önemlidir. Özgül öğrenme bozukluğu gibi bir durum, genellikle okula



başlama döneminde fark edilir ve erken müdahale ile çocuğun yaşayabileceği büyük sorunların önüne geçilebilir. Risk belirtileri erken tespit edilir ve uygun önlemler alınır, çocuk okula ve yaşama daha hazır bir şekilde katılabilir. Erken müdahale, çocuğun okul ve hayat deneyimlerine daha kolay uyum sağlaması için son derece önemlidir. Öğrenme güçlüğüne sahip çocuğa yönelik erken dönemde yapılacak çalışmalar sayesinde özgüven duygusunun olumlu yönde gelişmesi, temel okuma, yazma, matematik çalışmalarını yapılması, algı, dikkat ve bellek gelişiminin sağlanması açısından son derece önem taşımaktadır.

REFERENCES

- Aral, N. ve Gürsoy, F.(2009). *Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. İstanbul: Morpa Yayınevi.
- Asfuroğlu, B. Ö. ve Fidan, S. T. (2016). Özgün öğrenme güçlüğü. *Learning Disorders Osmangazi Journal Of Medicine*, 38, 49-54.
- Avcıoğlu, H. (2015). *Özel gereksinimleri bireylerin değerlendirilmesi (4. baskı)*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Balıkçı, Ö. S. (2015). *Özel öğrenme güçlüğü ve okuma*. (Editörler: M. A. Melekoğlu, O. Çakıroğlu), Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar. Ankara: Vize Basın Yayın.
- Baydık, B. (2014). *Öğrenme güçlükleri olan çocukların yaşadığı temel sorunlar*. (Editör: S. S. Doğru). Öğrenme güçlükleri. Ankara: Eğiten Kitap.
- Bender, N. W. (2012). *Öğrenme güçlüğü olan bireyler ve eğitimleri*. (Çeviri Editörü: Hakan Sarı). (6. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Diken, İ. (2010). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: PegemAkademi Yayıncılık. (1.baskı).
- Demir, B. (2005). *Okulöncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden öğrencilerde özel öğrenme güçlüğüünün belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Deniz, E., Hamarta, E. ve Akdeniz, S. (2014). *Öğrenme güçlüklerinin belirtileri*. (Editör: S. S. Doğru). Öğrenme güçlükleri. Ankara: Eğiten Kitap.
- Ebert, H. M., Nurcombe, B., Loosen, T. P. ve Leckman, J. F. (2013). *Current psikiyatri Tanı ve tedavi*. (Çeviren: Selçuk. Candansayar). Ankara: Güneş Tıp Evi.
- Elemek, A. B. (2008). *Öğrenme bozukluğu olan çocuklarda benlik saygısı ve kaygı Durumunun incelenmesi*. Yüksek Lisan Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Girli, A. (2014). *Özel öğrenme güçlüğüünü açıklayan yaklaşımlar*. (Editör: S. S. Yıldırım-Doğru). Öğrenme güçlükleri. Ankara: Eğiten Kitap.
- Karabekiroğlu, K. (2015). *Aman dikkat: dikkat ve öğrenme sorunları (2. baskı)*. İstanbul: Say Yayınları.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Süreci. *Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi*. 8(1), 1-13.
- Korkmazlar-Oral, Ü. (2009). *Öğrenme güçlüğü/bozukluğu ve özel eğitim*. 2. Eğitim Psikolojisi Sempozyumu.
- Korkmazlar, Ü. (1992). *6-11 yaş ilkökul çocuklarında özel öğrenme bozukluğu ve tanı yöntemleri*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmazlar, Ü.(2008). *Özel öğrenme güçlüğü Konferansı*. İstanbul.
- Korkmazlar, Ü. (2015). *Öğrenme bozukluğu ve özel eğitim*. (Editör A. Kulaksızoğlu). Farklı gelişen çocuklar. (2. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Melekoğlu, M. A. (2015). *Özel öğrenme güçlüğüne giriş*. (Editörler: M. A. Melekoğlu, O. Çakıroğlu). Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar. Ankara: Vize Basın Yayın.



- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. 7 Temmuz 2018, Resmi Gazete./ Sayı: 30471. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>. Erişim tarihi: 26.01.2023.
- Sadock, J. M., Sadock, V. G. & Levin, Z. (2013). *Kaptan & Sadock psikiyatri çalışma ve kendini sınama rehberi* (Çeviri Editörü: Ali Bozkurt). Ankara: Güneş Tıpevi.
- Steele, M. M. (2004). Making The Case for Early Identification and Intervention for Young Children at Risk for Learning Disabilities. *Early Childhood Education Journal*, Vol. 32, No. 2.
- Sucuoğlu, B. Kargın, T.(2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulaması Yaklaşımlar Yöntemler Teknikler*. İstanbul : Morpa Yayınevi.
- Şahin, S. (2010). *Öğrenme güçlüğü olan çocuklar ve eğitimleri*. (Editör: N. B. Dönmez). Öğretmenlik programları için özel eğitim. Ankara: Eğiten Kitap.
- Şahin, S. (2013). *Özel gereksinim ve türleri*. (Editörler: S. Y. Doğru, A. g. Öz). Aileler ve öğretmenler için el kitabı tüm yönleriyle özel bebekler & çocukların gelişimi ve etkinlik örnekleri .Ankara: Eğiten Kitap.
- Şahin, S. ve Akoğlu-Gül, G. (2011). *Öğrenme güçlüğü olan çocuklar ve eğitimleri*. (Editör: N. B. Dönmez). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim. Ankara: Eğiten Kitap.
- Tuğ, S. (2011). *Özel öğrenme bozukluğu, özel öğrenme bozukluğu dikkat eksikliği hiperaktivite tanısı almış çocuklarda depresyon ve kaygı düzeylerinin nörogelişimsel, eğitsel, kültürel ve sosyal özellikleri temelinde araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, MALTEPE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuğrul-Kalaç, E. (2015). *Özel öğrenme güçlüğü ve matematik*. (Editörler: M. A. Melekoğlu, O. Çakıroğlu). Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar. Ankara:Eğiten Kitap.
- Yorgancı, Z. (2006). *Öğrenme güçlüğü görülen çocukların anksiyete ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk gelişimi ve Ev Yönetimi ABD, Konya.